
מספרות המחקר

Zion / ציון, Vol. (תשנ"ד) ב-ג, חוברת (נט), pp. 421-423

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70037212>

Accessed: 04/12/2011 01:43

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion /*.

<http://www.jstor.org>

מספרות המוזק

משה אידל, אברהם אבולעפיה: לשון, תורה והרמנויטיקה, הוצאת שוקן, ירושלים-חל"אביב תשנ"ד, 190 עמ', מפתחות.

מקור עברי של ספר באנגלית בשם זה, שהופיע בשנת 1989. הספר עוסק בהרמנויטיקה של אברהם אבולעפיה, מחשבי המקובלים בימי הביניים, והוא נחלק לשלושה חלקים: השניים הראשונים סוקרים את דעותיהם של אבולעפיה ושל כמה מממשיכי דרכו בנושאי הפעילות ההרמנויטית: תפיסת הלשון בתורתו של אבולעפיה (החלק הראשון) ומהות התורה בשיטתו (החלק השני). החלק השלישי מציג בפירוט את הדרכים בשיטתו הפרשנית של אברהם אבולעפיה. שיטה פרשנית זו מסובכת ביותר ובשיאה עומדת הטכניקה של צירופי אותיות ובניית טקסט מחדש. לשיטה זו נודעת חשיבות הן במחקר הקבלי והן במחקר ההרמנויטיקה היהודית. הדיונים מתבססים על מקורות רבים מכתבי יד, הרואים אור לראשונה בספר.

הציונות והמסורת הדתית היהודית, ולאחריו ארבעה שערים: הראשון – מודרנה ומסורת במרחב אירופה; השער השני – אורתודוקסיה, ליברליזם וציונות באירופה המערבית, ובו, בין היתר, שני מאמרים על יחסן של היהדות הליברלית ושל האורתודוקסיה היהודית בגרמניה לציונות; השער השלישי – רפורמים, קונסרבטיבים ואורתודוקסים – הציונות בארצות-הברית, ובו מאמרים על כל אחד מהזרמים הדתיים של יהודי אמריקה ומאמר אחד הדן בכולם; השער האחרון בקובץ – מקומה של המסורת בציונות וביישוב – בוון בעיקר את מקומה של הדת בתנועת העבודה ובגופים ובמוסדות הקשורים בה. חותם את הקובץ מפתח כללי.

זאב ח' ארליך ויעקב אשל (עורכים), מחקרי יהודה ושומרון, דברי הכנס השלישי, תשנ"ג-1993, מכון המחקר, מכללת יהודה ושומרון, קדומים-אריאל תשנ"ד, XXXVI+403 עמ'.

בקובץ המאמרים שלפנינו שלושה שערים: שני השערים האחרונים עוסקים במדעי הטבע והסביבה של יהודה ושומרון ובמדיניות וחברה באזור זה. השער הראשון מוקדש למקרא, להיסטוריה ולארכיאולוגיה. בין המאמרים שבו: י' אליצור, על זיהוי חדש לעיר הישראלית בעין סמיה; מ' הראל, על רכב וסוסים בישראל בתקופת המקרא; ד' אלגביש, על משמעותו של הקרב ברמה בין בעשא לאסא; וי' לוי, על נחלות אפרים ומנשה לפי ספר דברי-הימים. מאמרים אחדים מדווחים על

שמואל אלמוג, יהודה ריינהרץ ואניטה שפירא (עורכים), ציונות ודת, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל ומכון טאובר – אוניברסיטת ברנדייס, ירושלים ובוסטון תשנ"ד, 614 עמ', מפתח.

קובץ מאמרים של היסטוריונים ושל חוקרים מדיסציפלינות אחרות – סוציולוגיה, פילוסופיה יהודית ומשפט – בעקבות כנס שעסק ביחס שבין הציונות והדת היהודית. את הספר פותח מאמרו של ש' אבינרי, על היחס שבין

טקסטים שצוטטו בו. הציונים הביבליוגרפיים לספר כולו מובאים בפרק נפרד בסופו.

ישעיהו גפני (עורך), מחקרים בתולדות ישראל בתקופת המשנה והתלמוד, לקט מאמרים, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים 1994, 408 עמ'.

לקט של תשעה-עשר מאמרים, שראו אור בעבר, על נושאים עיקריים בתולדות ישראל בתקופת המשנה והתלמוד. במקראה שבעה שערים: בשער 'מקימה של התקופה בתולדות ישראל', מובאים המבוא של ג' אלון לספרו תולדות היהודים בארץ ישראל בתקופת המשנה והתלמוד, וביקורתו של א"א אורבך על הספר. בשער 'מיבנה עד בריכותבא' נסקרים המשטר הרומי בתקופה הנדונה, מעשיו של רבן יוחנן בן זכאי לשיקום האומה, המרידות בתפוצות ומרד בריכותבא. דיונים על גזירות השמד וקידוש השם ועל מעמד ארץ ישראל לאחר המרד נכללים בשער 'מתוצאות המרד'. השער הרביעי דן במנהיגים ובמוסדות יהודיים בתקופת המשנה והתלמוד בארץ ישראל ובבבל. הפולמוסים בין יהודים לנוצרים ולפגנים והחקיקה הרומית כמקור היסטורי נדונים בשער החמישי. מאמרים על היצירה הרוחנית-הספרותית, הדרשות בציבור ותפיסת ההיסטוריה אצל תנאים באים בשער השישי. השער האחרון עוסק בממצא הארכיאולוגי כביטוי דתי-תרבותי.

אברהם דוד, עלייה והתיישבות בארץ-ישראל במאה ה"ז, הוצאת ראובן מס, ירושלים תשנ"ג, 260 עמ', ביבלי, מפתחות.

מחקר מסכם על תולדות היישוב היהודי בארץ

ממצאים ארכיאולוגיים ומנתחים אותם: ח' היזמי וצ' שבתאי, על מבנה ציבורי בג'בל נימרא; ש' ריקלין, על עדויות ארכיטקטוניות לנוכחות חשמונאית ושומרנית באזור עופרים; י' גוברין, על הצעה חדשה לעיצובם הארכיטקטוני של בתי הכנסת הרוחביים ב'דרומא'; וד' עמית, על מקוואות הטהרה שנמצאו באזור הר חברון ועל תרומתם לחקר היישוב היהודי בימי הבית השני.

ראובן בונפיל, במראה כסופה, חיי היהודים באיטליה בימי הרינסאנס, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל וחברת יהודי איטליה לפעולה רוחנית, ירושלים תשנ"ד, 247 עמ', מפתח.

סיפור תולדות היהודים באיטליה בימי הרנסנס ובמפנה הדורות שבין הרנסנס לברוק מוצג בספר זה מזווית ראייה שונה מן המקובל. המחבר אינו מגלה בספר זה מקורות חדשים, אלא קורא מחדש את המקורות הידועים זה מכבר. זווית הראייה של הספר היא של המיעוט היהודי, המתבונן על עצמו באספק-לריה של הרוב הנוצרי, כמתבונן בזולת במראה כסופה. לאור הסתכלות זו מציג המחבר בחלק הראשון של הספר את מסגרות ההתיישבות והכלכלה, ובהן גם את המקצועות ומשלחי היד של היהודים. בחלק השני נדונים נושאים של תרבות וחברה, כגון חינוך הצעירים, הקהילה, והשפעתה של הקבלה על תרבותם של יהודי איטליה. בחלק השלישי משורטטת בהרחבה המנטליות היהודית בת התקופה: הזמן והמרחב, החיים והמוות, הקולות והדממה, הצבעים והטעמים והריחות; כל אלה מעלים תמונה של חיי היומיום של הציבור היהודי. ההערות המעטות, הבאות בסוף הספר, מציגות בדרך כלל רק את מקורותיהם של

ליינס. חותמים את הספר מפתחות של השמות והעניינים.

מרדכי פכטר, מצפונות צפת, מחקרים ומקורות לתולדות צפת וחכמיה במאה ה־ט״ז, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים 1994, 199 עמ', ביבל', מפתחות.

בספר כונסו ארבעה חיבורים של חכמי צפת במאה ה־ט״ז: דרשת־הפרידה של ר' שלמה אלקבץ בשאלוניקי לפני עלייתו לצפת, דרשת־ההספד של ר' שמואל אוזידה בצפת על מות האר״י, איגרת 'חזות קשה' של ר' משה אלשיך ויומנו המיסטי של ר' אלעזר אזכרי. שלושת החיבורים הראשונים כבר פורסמו בעבר בידי המחבר, בליווי דברי מבוא. בספר הם שבים ונדפסים בחלקו הראשון של הספר, בעריכה חדשה ובתוספת עדכונים ותיקונים, תחת הכותרת: בין פריחה לשקיעה. בחלקו השני של הספר – באספקלריה אישית – מובא יומנו של ר' אלעזר אזכרי, המתפרסם כאן לראשונה, עם הערות שוליים ופתח דבר. ארבעת הכתבים שבספר הם מקורות היסטוריים מן המעלה הראשונה, והם משקפים מנקודות מבט שונות, תמונה היסטורית של תולדותיה של צפת מראשית פריחתה במאה ה־ט״ז ועד לשקיעתה בסוף אותה מאה.

יהודה פליקס, עצי פרי למיניהם, צמחי התנ״ך וחז״ל, הוצאת ראובן מס, ירושלים תשנ״ד, 295 עמ', ביבל', מפתחות.

ספר ראשון בסדרה בת ארבעה כרכים: 'צמחי התנ״ך וחז״ל'. הספר דן בעצי הפרי שבתנ״ך ובספרות חז״ל – ביהוי העצים וביאור

ישראל במאה ה־ט״ז. החל בשנת 1517 השתלטו העות'מאנים על ארץ ישראל ורבים ממגורשי ספרד ומצאצאיהם עלו לארץ. המחבר מתאר את העליות לארץ ישראל במאה ה־ט״ז, סוקר את ההתיישבות היהודית בארץ ואת חיי הכלכלה של היהודים בעקבות העליות ושינוי השלטון, ודן ביחס השלטונות ליהודים. הוא מייחד שער שלם לירושלים וליהודיה, ושער אחר ליישוב היהודי בצפת. הפרק האחרון בספר סוקר את תולדותיהם של שבעים ותשעה חכמים בארץ ישראל במאה ה־ט״ז. הנספחים כוללים תעודות וקטעי גניזה, מוהדרים בידי המחבר.

אפרים מאיר, כוכב מיעקב – חייו ויצירתו של פראנץ רונצווייג, הוצאת ספרים ע״ש י״ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים תשנ״ד, 204 עמ', מפתחות.

גירסה מורחבת של ספר על פראנץ רונצווייג שהופיע בשפה ההולנדית. הספר בא להציג את חייו ומפעלו של רונצווייג, שחי ופעל בגרמניה בראשית המאה העשרים, מתוך עיון בכתביו. המחבר דן בהרחבה בהתפתחות הגותו של רונצווייג בתחומים של פילוסופיה, דת, ציונות והיחס בין נצרות ליהדות, תוך שהוא בוחן את השפעתה של הביוגרפיה האישית של רונצווייג – שיבתו אל חיק היהדות – על הגותו. בספר מוקדש מקום רב לדיון בספרו של רונצווייג 'כוכב הגאולה'. פרק ארוך במיוחד עוסק בתיאור קורות חייו של רונצווייג וגלגוליו בין ההחלטה להתנצר ובין שיבתו אל חיק היהדות. אף מתוארת בספר השקפתו בדבר היהדות המטא־היסטורית. השפעתו של רונצווייג על המחשבה היהודית המודרנית מודגמת במקרה של הפילוסוף ע'